List 45. **NOVICE** Tečaj LVIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 9. novembra 1900.

Politični oddelek.

Körber v stiskah.

Sedanje ministrstvo Körberjevo se nahaja v veliki stiski. Opasalo se je z mečem „avstrijskih narodnogospodarskih interesov“, a ravno sedaj se je pokazalo, da to širokoustno ministrstvo ni v stanu, ubraniti avstrijske narodnogospodarske interese velikanske škode, ki jim preti od madžarskega brezobzirnega egoizma.

Gre se za zgradbo novih železnic v Bosni. Cislitvanska je od leta 1878. v Bosno zakopala celo milijardo kron, celo milijardo iz naših davkoplačevalcev iztisnjenega denarja, a vzlic temu uživajo gospodarsko jedino le Madžari to deželo.

V političnem oziru so Madjari že davno absolutni gospodarji Bosne in Hercegovine, kar je zasluga Benjamina Kallaya. In povse v smislu dalekosežnih madjarskih političnih načrtov se tudi urejajo narodnogospodarska vprašanja. To se je zlasti pokazalo sedaj, ko se je zahtevalo, naj se zgradi železnica, ki bi vezala Splet s Sarajevom. Ta proga bi koristila Cislitvanski, ki je plačala 70 odstotkov vseh investicij, kar jih je bilo narejenih v okupiranih deželah, povzdignila bi Dalmacijo in sploh vso cislitvansko trgovino in obrtnost, in zato so se Madjari z nečuveno predrznostjo in ošabnostjo uprli zgradbi železnice, ki bi vezala Sarajevo s Spletom.

Madjarsko stališče je: vse ceste v Sarajevo morajo iti iz Ogrske in čez Ogrsko in jedinole tod. Bosna mora ostati Cislitvanski za vedno zaprta in nepristopna, zato pa mora biti odprta Ogrski z najkrajšo železnično progo od Pešte do Sarajeva.

A dunajsko ministrstvo? No, dunajska ministrstva so že od Beustovih časov zadinjana pri Madjarih in od tedaj se še nikoli niso upali, upreti se najmanjši madžarski zahtevi. Toda stari grehi se maščujejo na narodih in na državah. Končno je prišel in je moral priti kritičen dan v tem starodavnem razporu mej Cislitvansko in Ogrsko. Kakor bi bila Avstrija že pred četrt stoletjem s privoljenjem Rusije lahko zastonj dobila Bosno in Hercegovino, ko bi ne bila slušala slabih svetov iz Berolina in Pešte, tako bi bili tudi že pred četrt stoletjem Turki zgrabili ono železnico od Mitrovice, ko bi ne bil frivolni iz Saske pritepeni kancelar Ferdinand Beust v zvezi z židovskim sleparjem Hirschem mislil samo na svoj žep.

V avstrijskem generalnem štabu so našli, da je „z ozirom na letošnje presenetljive dogodke v Srbiji, z ozirom na sovražno postopanje črnogorskega kneza, z ozirom na nevarno gibanje v Macedoniji in z ozirom na napeto razmerje mej Bolgarsko in Rumunsko“ nujno potrebno, pospešiti stavbo strategičnih železnic v Bosni, vodečih iz Sarajeva čez sandžak novopazarski mej Srbijo in Črnogoro do turške Mitrovice, kjer bi se te proge združile s progo v Solun.

Dasi bi stavba te železnice veljala silne milijone, so bili Madžari vender takoj zanjo vneti, ne samo iz strategičnih razlogov, nego ker bi proga Sarajevo-Plevlje, če se podaljša do Mitrovice, postala velikanskega gospodarskega pomena za Ogrsko, saj bi bila Budimpešta direktno zvezana s Solunom. Toda madjarska požrešnost ne pripušča, da bi Cislitvanska participirala pri gospodarskem dobičku od te bodoče svetovne železnice in zato se Madjari upirajo zgradbi vsake druge proge, zlasti pa proge, ki bi zvezala Sarajevo s Spletom.

Cislitvanskim vladam se sme s polno pravico očitati, da jim ni bilo za varstvo cislitvanskih interesov nikdar več, kakor za lanski sneg. In tako je verojetno, da so se tudi v tej zadevi zadovoljile z navideznim uspehom. Proga iz Sarajeva v Splet se zgradi samo deloma, od Spleta do Aržana, tako da bo ta železnica brez vsacega večjega narodnogospodarskega pomena. S tem švindlom mislijo gotovi krogi, da dobe v delegaciji in v dunajskem parlamentu večino za madjarske projekte. Vse kaže, da bo vlada na ukaz od drugod najvitalnejše interese cislitvanske vrgla v žrelo Madjarom. Vprašanje je

samo, če dobi za to potrebno večino, in v tem oziru je upati, da se bo vender parlament osokolil in pognal vlado, kakor bi zaslužila, če bo res odnehala.

Samo nekaj zamore po naši sodbi še rešiti Körberjevo vlado: zunanje politične dogodbe. Ni namreč še gotovo, če bo Turčija dovolila, da se čez njej lastni novopazarski sandžak zida ta proga, in če se tudi doseže to, ni še gotovo, če se ne oglasi slovanska Rusija in ne poreče, da te zgradbe ne dovoli. Rusko časopisje kar divja proti načrtom grofa Goluchowskega, ker vidi v njih provokacijo in drzno teptanje berolinske pogodbe, a če se oglasi Rusija, ali bosta Srbija in Črna gora molčali?

Položaj je torej tudi glede zunanjepolitične strani bosanskih železnic prav kritičen. Prav te zunanjepolitične strani rešijo Körberja prej, kakor ves odpor Cislitvanske. In po pravici se sme reči, da bi v interesu Slovanska bilo želeti, da protestirajo Rusija, Srbija in Črna gora zoper zgradbo teh železnic, ker Avstro-Madjarska nima na slovanskem Balkanu ničesar iskati.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Povodom otvoritve kongresa avstrijskih industrijalcev minoli torek, je imel ministrski predsednik dr. Körber dolg govor, v katerem je razvil svoj program. Körber bo kmalu leto dni na krmilu a še vedno ljudje ne vedo, kakšen je njegov program. Tudi zdaj ni povedal nič. Ta dr. Körber je pač jedna največjih ničel, kar jih je kdaj vladalo našo državo. Na shodu industrijalcev je naklatil toliko praznih popolnoma brezmiselnih fraz, ki nimajo nikake logične zveze, da se ni načuditi, kako se je sploh našel kak neodvisen list, kateremu se je zdelo vredno, te fraze študirati in komentirati. Veliko večje važnosti, kakor Körberjevo besedičenje, je sklep shoda industrijalcev, da naj se nagodba z Ogrsko rajši popolnoma raztrga, kakor da bi se obnovila pod pogoji, ki stavljajo Madjari.

Volilno gibanje se še vedno ni tako razvilo, kakor se razvije drugod, koder imajo ljudje res kaj zmisla za politične zadeve. Borbe so se seveda vnele še tu in tam, večje in manjše ali vender se začne pravi boj šele čez nekaj tednov. Največ se občinstvo še vedno zanima za kompromis mej klerikalci in krščanskimi socialisti na Tirolskem. Ta proti Dipauliju naperjeni kompromis se je razbil, ker ga Dipaulijevi ožji pristaši na noben način niso hoteli pripoznati. Dipauli bo torej vender kandidiral v bolcanski peti kuriji.

Češka obstrukcija. — Bivši finančni minister Kaizl je nekako razglasil, da bo bivši načelnik češkega kluba dr. Engel zopet kandidiral. Ker se je dr. Engel radi češke obstrukcije odpovedal, se iz tega Kaizlovega naznanila sklepa, da Čehi ne bodo obstrukcije nadaljevali.

Italija. — Z ozirom na znano izjavo italijanskih oficijoznih listov, da se Italija več ne pridruži trozvezi, piše ruski list „Rossija“: „Italija si mnogo prizadeva, da bi dosegla ravnotežje na Jadranskem morju in pove odkrito, zakaj to dela. Trgovina ostane trgovina, toda jedro cele zadeve je politika. Italija hoče dokazati, da ji je Avstrija s trozvezo popolnoma zvezala roke, in da jo hoče napraviti za molčečo pričo pri uresničenju avstrijskih agresivnih načrtov na balkanskem polotoku zlasti v Albaniji. S temi načrti se Italija ne strinja in torej ne mara obnoviti trozveze, dokler ne dobi poroštva, ki bo Italiji zagotovilo ravnotežje na Jadranskem morju in opustitev vseh aspiracij Avstrije na Albanijo. S tem se pa Avstrija ne zadovolji, in to bo bržkone dovedlo Italijo, da nadalje ne bo več hotela uživati dobrot trodržavne zveze“. Tako piše imenovani list in vse kaže, da je pogodil popolno resnico.

— **Švica.** Minolo nedeljo se je potom glasovanja po celi republiki izvojeval mnogoletni boj mej ondotnima strankama. Najprej je šlo za to, ali se pritrdi inicijativnemu predlogu, da se za volitve v narodni svet (zastopstvo ljudstva, podobno naši poslanski zbornici) uvede proporcijonalni sistem, kakršen je zdaj v veljavi v Belgiji. Ta predlog je ljudstvo z 242.000 proti 165.000 glasom odklonilo. Drugi predlog je meril na to, naj se člani zveznega sveta (švicarske vlade) direktno volijo. Tudi ta predlog je padel z veliko večino, namreč z 265.000 proti 141.000 glasom.

Španija. — Vlada je v celi državi oklicala izjemno stanje. To je bilo potrebno, ker so privrženci pretendenta don Karlosa vprizorili pravo revolucijo, ki se z navadnimi sredstvi ni več dala udušiti in je zatorej bilo potrebno izvanrednih pripomočkov.

Angležka. — Ministrski predsednik Salisburg je odložil portfelj zunanjega ministra in radi lepšega prevzel čast varuha državnega pečata. Istotako je prišel portfelj vojnega ministra v druge roke in je dosedanji državni podtajnik Brodrick postal vojni minister. Premememba ima zgolj personalen značaj. Minister zunanjih del in vojni minister sta odstopila, ker se bojita kritike parlamenta.

Vojna v južni Afriki še vedno ni končana. Buri se bore še vedno z vso odločnostjo, če tudi jih je komaj 20.000. Začela se je prava guerila vojna, ki je za Angleže jako nevarna. Buri dosegajo zdaj tod zdaj tam jako znatne uspehe.

Amerika. — Po več mesečni hudi volilni borbi je bil dosedanji predsednik Združenih držav Mac Kinley zopet izvoljen predsednikom.

Bosenske železnice.

Kar se tiče železnic, ki se imajo graditi v Bosni, je samo ob sebi umevno, da se naj iste gradijo v interesu Bosne in pa v interesu vseskupne naše monarhije.

Seveda Madžarji niso tega mnenja. Po njihovih mislih, naj se žrtvujejo interesi Bosne in vseukupne države le — madžarskim interesom, kakor sploh menijo v svojem šovinizmu, da se to vprašanje rešuje le z madžarskega stališča. Na ta način je razumeti interpelaciji, katere sta stavila v ogrski zbornici zastopnika Pichler in Majer.

Te interpelacije se glasijo tako, kakor da je le vprašanje časa, da se Bosna združi z Madžarsko, ter da naj tvori skupno s Hrvatsko in Dalmacijo veliko madžarsko državo, ki bode zmožna v žlici vode popiti Avstrijo.

Kaj namerava odgovoriti vlada na take interpelacije se ne ve, a mnenje merodajnih krogov v naši polovici gre za tem, da se državna uprava pri gradnji bosenskih železnic ne bode ozirala na madžarsko poželjivost, marveč, da se bode izvajal načrt teh železnic tako, kakor ustreza skupnim državnim interesom naše monarhije.

Ko se je bila sklenila ona zloglasna pogodba z Italijo, v kateri pogodbi se nahaja še zloglasnejša vinska klavzula, so se kakor jeden mož dvignili vsi vinogradniki naše države proti klavzuli, naglašujoč, da je ista škodljiva skupnim državnim interesom monarhije, a nobeden se na njih proteste ni oziral. — In zdaj, ko se gre za orjaški gospodarski načrt naše države proti vzhodu, ker je takorekoč bodočnost Avstrije kot slovanske države — zdaj naj bi se h kratu jemalo ozir samo na madžarsko židovsko-prusaško težnje; zdaj naj bi se ne dvignilo vse širom države, da močno protestuje proti madžarskemu šovinizmu?

Seveda se gre tu za gospodarsko bodočnost Slovanov in tu je kaj pak da treba, da madžarska pest poseže vmes ter položi svojo grabežljivo dlan na slovanski jug, češ: teremtete, jug je moj! Slovane treba položiti na žrtvenik madžarskega šovinizma!

Ni dvoma, da bi železnica Bugojno-Spljet v Dalmaciji bila velike koristi za to pokrajino, a ne bila bi na škodo Reke.

Ali če bi Reka (ki pa še ni madžarska!) imela kako škodo od te proge, povrnjena bi bila Madžarom po progi, ki se ima graditi do Soluna. Radi tega so Madžari že tudi odstopili od svojega nasprotstva železnice Spljet-Bugojno z ozirom na koristi, ki jih jim utegne (če bodo Slovani spali!) donesti železnica preko Novopazarskega sandžaka do Egejskega morja.

Madžari se pritožujejo proti izkoristnosti bosenskega železniškega načrta, ker da to ovira živahni promet. A to jim ni na misel, da pa je še mnogo večja ovira, ki jo imajo prebivalci jadranske obali v tem, da sploh nimajo nobene železnice, ter da morajo prevažati vse le po parnikih in koliko carinskih neprilik nastaja vedno po prekladanju iz parnikov na železnice.

V ogrski zbornici se je pa oglasil tudi neki interpelant z vprašanjem, zakaj naj bi se ne gradila železnica od Ogulina do Knina, ki bi prišla v korist tudi Hrvatski? Ta projekt je prišel na dnevni red zagrebške trgovinske zbornice že leta 1870, kateri projekt pa so znali pokopati Madžari še tedaj v svojem zlobnem spletkarenju proti Slovanom.

Tedaj je zares mogoče, da je bilo težje izvesti ta načrt, ker je bila Bosna še pod Turško, a sedaj je Bosna okupirana, zato bi se dalo zagovarjati projekt od Knina do Novega preko Bihaču in Unski dolini. Mogoče, ako bi se ta proga izvedla, bilo bi ustreženo vsestransko in tudi Hrvatom. S tem projektom bi bili zadovoljni tudi Dalmatinci. Seveda ta proga še ne izključuje druge, ki bi se naj gradila od Spljeta do Bugojne, te pa radi tega, ker bi spojila največjo spljetsko luko na vztočne obali jadranskega morja z središčem Bosne.

Madžarski interpelantje so pa opozarjali radi tega tudi na progo Spljet-Knin-Ogulin, da bi odvrnili pozornost od prevažne proge Spljet-Bugojna. Madžarom se gre v prvič za to, da bi zabili zagvozdo med Spljetom in Reko, češ, da je Reka madžarska in Spljet avstrijski.

No Spljet je v Dalmaciji, katero je smatrati za obal Bosne in Spljet je v sredini te obali. Nič naravnejega torej, kakor da se spoji to bosensko obalo z notranjim Bosne, kar bi se doseglo z gradnjo omenjene železnice. A Madžari so zaljubljeni v zasedeno Reko, in ker šovinisti vedo, da bi ona proga stregla slovanskim interesom Dalmacije in Bosne, so tudi že radi tega sovražni omenjeni progi.

Vsekakor zanimivo je, kako se stvar izvede, ker v tem tiči velik kos bodočnosti južnih Slovanov.

„Novi List“

Združena kmetija.

O navedeni organizaciji ničesar ne pišejo, kakor bi se že pred 30 leti po nemških fevdalcih ne bilo pisalo. In na slov. Štajerju še tega ne vedo; „Slov. Gospodar“ je še pred kratkim v nebesa povzdigoval te kranjske genije, ki so baje prvi izumili to moderno organizacijo kmetije. Če bi kdaj pogledali v vladne navedene predloge in motivacije istih, bi našli, da je cela literatura nastala že prej o tem vprašanju in že tedaj, ko se je oče našega krščanskega socijalizma še pilil starih jezikov in vedel o krščanskem socializmu toliko, kakor o tem, kdaj bo umrl. Eksperimentirati z našim, do zadnje parcele zadolženim, analfabetnim slov. kmetom, ga pehniti v še hujšo revo, če se eksperiment izjalovi, — in ponesrečiti mora, ker organično iz našega gospodarstva zadružna kmetija še ne poganja kali, — se pravi biti brez vesti. Kaj so nam še dale Slovencem razne avstrijske vlade dobrega? — Zatrle so še vse, kar bi ta toliko nadarjeni narod spravilo gospodarsko in kulturelno naprej. Tem vladam zaupati! Kateri vestni domoljub bo to storil?

Meni, ki to pišem, ni pri tem vprašanju v prvi vrsti na tem, kaj se zgodi z našim gospodarsko in kulturelno še malo razvitim meščanom, če naši falkenhayni z vladnim aparatom kmeta odtrgajo iz gospodarske zveze z njegovim meščanom; meni je na tem, da si držimo kmeta, če je ta čvrst, s časom že tudi meščana vzdrži. Ali poznam življenje in gospodarjenje kmetije na slov. Štajerskem in na Kranjskem in tudi poznam razvito nemško in francosko vsaj po dobrih strokovnih knjigah. In pri prispodabljanju me obhaja groza, če mislim, da naj ta naš revež zadružno gospodari tako, kakor ga ti avstrijski odsluženi ritmojstri obligatorično siliti hočejo. Da bi se snovale kmetske kooperacije, kakor pred 70 leti ona slavna v Rahaline na Angležkem, se pokupila naša umirajoča veleposestva, se ustvarile večje kmetije, se kmetu dobre šole odprle in tako omikanejšega ter gmotno čvrstejšega napravile, o da, pozdravljeni bodite prav srčno! Tako pa ga vrtoglavo vreči v gospodarenje, ki ga le fabrični, dobro omikani delavci ter kmeti okoli velikih

*

tovarn z velikimi žrtvami kolikor toliko dosegajo, to se mi zdi naravnost abotno.

Naš boljši kmet pojde spat in le neumni revež, ki si ne upa čez veliko lužo v Ameriko, bo ostal in bo zadružen delavec obnovljene fevdalitete. Že so se različni tujci utaborili na Dolenjskem in na Štajerskem. Toda še več jih bo prišlo, za to skrbijo z vso vnemo naši — voditelji. Tudi imamo že dosti nepotrebnih zavodov in dobili jih bomo še več. Bo lepa zadruga to!

Sicer ne bo dolgo trpela. Ali še 20—30 let tega stagniranja našega gospodarstva sploh in omike naše mase in nobena „žavba" življenju naroda ne pomaga več. Kar nič nimamo časa zgubiti! Tujina se nakupuje v naših obmejnih krajih; zdaj bi ves naš svet vzel tuji fevdalni denar v zakup, če avstrijski falkenhayni zmagajo! — Ta bo že skrbel, da ostane to prebrisano Slovenče pri tleh. Gospodarsko pri tleh držati male narode, ki se sami ne morejo upreti, in spravilo se jih je hitro iz sveta.

Tako je fevdaliteta v vseh usodepolnih dogodljajih našega življenja oni činitelj, ki se obrne na stran uničiteljev našega naroda. Dolgo je spal, ne malo ni storil v povzdigo narodove kulture v pomenu napredka. — (Vodnik, Gregorčič, Aškerc niso šteti v njegovo raso.) Zdaj, ko se naš meščan giblje, zdaj ko se kmet uči produktivnejšega kmetovanja, kar ga je še trdnejšega, zdaj se ga hoče iztrgati iz zdravega kapitalističnega egoizma ter ga vpreči v voz, v katerem se mora sebičnež in samoglavec skujati. Ta človek, ki si pedi svoje zemlje ne pusti vzeti, ta človek, ki še skoraj vse povžije in povžiti mora, kar pridela, ker še nima velikih mest, fabričnih trgov, pa naj postane zadružen konsument štacunjskega blaga! Ta naj proizvajalne zadruge snuje, ko le svoje polje vidi in za to skrbi, da spravi hitro svoje pridelke pod streho, ne meneč se za soseda, nakar mu voda vse odnese! — Ali ta človek se giblje, se hoče na podlagi proste lastnine ukrepiti in meščan tudi. Tu se zdaj naš fevdalizem giblje, tu pride s svojimi, pri raznih nemških falkenhaynih izposojenimi „osrečevalnimi" sredstvi za kmeta, tu hoče zagvozdo pognati v gospodarski in duševni razvoj tega malega naroda in ga pripogniti vsaj po kmetu pod svojo trdo roko. „Naš si bil, naš ostaneš" se glasi parola naših fevdalcev. — Pisati, brati ne umeš; bomo mi pisali in računili, kakor smo ti pisali in računali v časih srednjega veka in prodajali tudi; ti pa slovenski kmet boš delal. K. S.

Poučni in zabavni del.

Oče.

(Spisal Björnstjerne Björnson).

Thord Oeveraas, o katerem bodem tu pripovedoval, je bil najmogočnejši mož v župniji. Nekega dne je stal v župnikovi delavnici, raven kakor sveča in resnega obraza: „Dobil sem sina, in hočem, da ga krstite".

„Kako mu bodi ime?"

„Fin, kakor moj oče!"

„Botri so?"

Imenoval jih je, in bili so najuglednejši ljudje v vasi, možje in žene, vsi očetovi sorodniki.

„Ali vam teži še kaj srce?" vpraša župnik in ga pogleda. Kmet postoji za trenotek. „Rad bi imel, da je krščen sam, ne z drugimi skupaj", reče na to. „Mislim namreč, na kaki delavnik. Najrajše prihodnjo soboto, ob dvanajstih".

„Ali imate še kaj?" povpraša zopet župnik.

„Ne, druzega Vam nimam povedati".

Kmet zavrti klobuk v roki, kakor da hoče oditi. Tedaj vstane župnik. „Pustite mi torej, naj Vam še rečem", povzdigne z glasom, in seže kmetu v roke, pri tem mu gleda naravnost v oči:

„Bog daj, da ti bo otrok v blagoslov!"

* * *

Šestnajst let po tem je stal Thord zopet v župnikovi sobi. „Ti si še stari korenjak, Thord", reče duhovnik, ko ne opazi niti najmanjše izpremembe na njem. „Saj pa tudi nimam nikakih skrbij", odgovori Thord.

Župnik ne pripomni nič k temu; čez nekaj časa ga vpraša: „Kaj pa imaš danes zvečer na srcu"?

„Danes pridem radi svojega sina, ki bo birman".

„Deček, ta je bistra glavica"!

„Jaz ne bi dal rad župniku poprej honorarja, predno ne zvem, katero številko dà dobi on v cerkvi".

„Aj, on ima številko ena"!

„Da sem že slišal — in tu je deset tolarjev honorarja"!

„In sicer, hočeš še kaj"? vpraša duhovnik in pogleda Thorda.

„O ne, nič druzega nočem zdaj".

In Thord odide.

* * *

In zopet je preteklo osem let. Tedaj pa je nastal naenkrat pred duhovnikovo pisarno velik šum; mnogo mož je namreč prišlo, njim na čelu Thord.

Župnik pogleda in ga spozna:

„Danes zvečer pa prihajaš v veliki druščini"!

Aj da, rad bi imel svojega sina v cerkvi oklicanega, oženil se bo namreč s Karo Storliden, hčerjo Gudmundovo, kateri stoji tu".

„Aj, ta je pa vender najbogatejša nevesta cele soseske"!

„Da res, tako pravijo", odgovori kmet in pogladi z roko lase kvišku.

Duhovnik se za trenutek zamisli; molče zapiše imena v knjigo in dá možem podpisati. Thord položi tri tolarje na mizo.

„Jaz smem vzeti le enega"! pravi duhovnik.

„Vem to, toda je moje edino dete, in — jaz — bi rad naredil dobro.

Zdaj vzame župnik denar:

„Danes je tretjič, Thord, ko stojiš tu radi svojega sina“.

„No, sem pa tudi zdaj gotov ž njim“, odgovori Thord, zgane svojo listnico in z „Srečno“! gre — počasi za ostalimi možmi.

Štirinajst dni potem veslala sta oče in sin v brezvetriji čez vodo k dvoru Storliden, da bi se dogovorila glede poroke.

„Blazina ne leži dobro pod menoj“, pravi sin in se vzdigne v čolnu, da bi si jo popravil. Tedaj pa zdrči deska, na kateri je stal, on pade, razprostre roke in se prekopicne v vodo.

„Primi se za veslo“! zakriči oče, skoči kvišku in molí veslo sinu. Toda, ko je segel sin parkrat po veslu, onemaga, roke in noge mu otrpnejo.

„Čakaj, čakaj“! kriči oče in vesla bližje k njemu. Tedaj pa se prevrne sin vznak, upre dolg pogled v očeta — in se utopi.

Thord noče nič kaj verjeti; vstavi čoln in zre na oni kraj, koder je sin utonil, kot da bi se moral zopet pokazati. Nekaj zračnih mehurčkov priplava na gladino, še par, potem še samo en sam, velik, ki se razpoči, — in kakor zrcalo, ravno je bilo zopet morje.

Tri dni in tri noči so videli ljudje očeta okoli tega prostora veslati, ne da bi postal lačen ali zaspan; iskal je svojega sina. Slednjič ga vender najde, zadene ga na ramo in nese ga navkreber na svoj dvorec.

Od tega dne je preteklo gotovo eno leto. Tedaj čuje duhovnik nekega jesenskega večera pozno zunaj na vežnih vratih tipati, in nato vstopi visoko vzrasel, nekoliko naprej nagnjen mož, suh in s sivimi lasmi.

Duhovnik ga dolgo gleda, predno ga spozna; Thord je namreč.

„Tako pozno prideš“? pravi župnik in postane pred njim.

„Ah da; tako pozno pridem“, reče Thord, ko sede.

Duhovnik tudi sede nestrpno, in tako molčita obadva precej dolgo.

Nato pravi Thord: Prinesel sem nekaj s seboj, kar bi dal rad ubogim“. — Vstane, položi denar na mizo in zopet sede.

Duhovnik šteje denar.

„To je veliko denarja“! reče.

„Polovica mojega posestva je; danes sem ga prodal“.

Duhovnik molči dolgo; na zadnje vpraša rahlo:

„In kaj misliš zdaj pričeti“?

„Kaj boljšega“!

Zopet molčanje, Thord upre oči v tla, duhovnik gleda ga začudeno.

Nato reče župnik počasi:

„Zdaj mislim, ti je tvoj sin v blagoslov“.

„Da, to tudi zdaj sam menim“, pravi Thord in pogleda kvišku, in dve težki solzi zdrkljata po njegovem licu.

Prevel P. Radlin.

Koza.

Dogodek iz otročjih let.

Ruski spisal N. L. Lěskov.

Med ljudmi, ki so me vzgojevali, je bil tudi dolg Nemec Ivan Jakovljevič s priimkom Koza. Pravega njegovega nemškega imena se ne spominjam več; no, ker je bil po vsi svoji zunanjosti podoben Kozi, krstili smo ga in imenovali za njegovim hrbtom kratkomalo Koza.

Rastel sem in se učil prvih naukov na svojem bogatem, podedovanem imanji v Orlovski guberniji. Od tam so me poslali pozneje v mestne šole. Doma smo imeli več učiteljev: ruskeda — Ivana Stjepanoviča. Pticina z ženo in Francoza, katerega smo imenovali mosjé Luj, i ta je bil oženjen in imel sina Albina, ki se je zajedno z nami učil. Obadva sta stanovala na isti strani našega dvora; poleg njih je imel sobo Nemec Kolberg, neoženjen in človek neprijazen in pogostoma pijan. Vedno se je kregal s služinčadjo, tako da ga je moral stric na vse zadnje odpustiti iz službe: na njegovo mesto je vzel Kozo, ki je bil do tedaj nameščen zaporedoma v več gospodskih dvorih v okolici; no nikjer ni ostal dolgo. Pravili so o njem, da je miren in marljiv človek, no da ima svoje — muhe! Stric ga je vzel v službo, da z nami stanuje in nas uči nemški, toda pod tem pogojem, da pusti svoje — muhe! Tri mesece se je dobro vedel, ali tedaj pokaže ob neki priliki svojo — muho.

Nekega poletnega dne poseti, potujoča na svoje posestvo, strica gospa gubernatorka s sinom. Bil je to razvajen in razuzdan deček. Odpeljali smo ga v sadni vrt, kjer je stala med drugim drevjem tudi plemenita sliva, na kateri je preštel stric vse slive. Na večer pride stric v vrt in zapazi, da je drevo obrano. Razjezi se, pokliče vrtnarjevega sina Kosto in ga začne izpraševati, kdo je obral slivo? Kosta ni vedel in ni mogel povedati, in tako pade nanj sum, da je sam otresel slive. Stric ukaže, da ga prešibajo, a revež se zboji in reče, da je pojedel slive. A vender mu niso odpustili, in bil je tepen. Mi smo dobro vedeli, kdo da je slivo obral, toda smo molčali, ker nismo hoteli osramotiti gosta. Zvečer pa smo postali žalostni, nismo mogli zaspati, dokler niso povedali Ivanu Jakovljeviču, da Kosta ni kriv, ter da so ga po nedolžnem nabili. Povedali smo tudi to, kdo je kriv, pa zakaj se nismo upali, tega stricu povedati.

Ivan Jakovljevič obledi, začno plakati in steče iz sobe. Mi smo zaspali, ne počakavši, da se vrne. Ko nam zjutraj stara služkinja prinese sveže perilo, reče nam, da ne pride Jakovljevič nič več nazaj, ker je imel sinoči svoje muhe in so mu zato odpovedali službo. Koza je šel namreč od nas naravnost doli v dvorano, ter je rekel gospej gubernatorki:

„Vaš sin je hudobnega srca: storil je delo, za katero so nabili nedolžnega dečka; oplašili so ga in prisilili, da je sam sebe krivo obtožil . . . a Vaš sin je vse to slišal in videl. Meni je hudo zanj. Glejte, da se popravi, ker drugače bo ničvreden človek.

Gospo gubernatorko so prijeli krči, a stric se razjezi, izplača učitelja in zapove, da ga drugi dan odpeljejo v Ocel. Glejte, tako so spodili našega učitelja.

(Konec prih.)

Novice.

— **Osebne vesti.** Deželni glavar goriški dr. Alojzij vitez Pajer je dobil komturjev križec Leopoldovega reda, deželnega glavarja namestnik dr. Anton Gregorčič in dež. odbornik dr. Jos. Abram sta dobila red železne krone tretje vrste. Nadalje so med drugimi dobili: vitežki križec Franc-Jožefovega reda veleposestnik gosp. Josip Fabiani v Kobdilu; zlati zaslužni križec nadučitelj gosp. Anton Jakobi v Gorici, župan gosp. Anton pl. Monari v Šempasu in vpokojeni duhovnik gosp. Josip Mašera v Tolminu; srebrni zaslužni križec: župan v Povirju gosp. A. Kocjan, župan v Logu, gosp. Martin Černuta in načelnik cestnega odbora v Komnu gosp. Josip Kovačič, Elizabetin red je dobila poštarica v Sežani g. Evfemija Mahorčič; srebrni zaslužni križec s krono so dobili: župan v Skrbini gosp. Josip Pipan, župan v Trnovem gosp. Fr. Peršič, župan v Št. Andrežu gosp. Andrej Lutman, nadučitelj v Nabrežini gosp. Fr. Tomšič, učitelj v Breginju gosp. Anton Stres in župan v Šebreljah gosp. Andrej Rejc.

— **Cerkvene vesti.** Stolnim proštom lavantinske škofije je imenovan gosp. stolni dekan Lavrencij Hery v Mariboru. — Kurat v bolnici v Ljubljani, gosp. Karol Heidrich je bil povodom svoje 70letnice imenovan knezošk. konzistorijalnim svetnikom.

— **Častno občanstvo** je podelila radeška občina knezu E. A. Wredeju v Radečah.

— **Častno svetinjo** za štiridesetletno zvesto službovanje je priznal deželni predsednik dvornemu svetniku gosp. Jos. Šumanu in nadučitelju v Višnji gori gosp. Janko Škrbicu.

— **Poročil** se je v Ljubljani odvetniški kandidat gosp. Ivan Milan Hribar z gdč. Berto Šleglovo. Poročil ju je gosp. Spinčič. Novoporočencema naše čestitke!

— **Električna železnica v Ljubljani.** Železniško ministrstvo je odobrilo od tvrdke Siemens & Halske predložene detajlne načrte za lopo vozov in delavnico v Ljubljani.

— **Premije za posle.** Kmetijska družba za Kranjsko podeli 2. decembra t. l. 10 premij po 20 kron starim zvestim poslom na deželi. Prošnje je doposlati do 25. t. m. osrednjemu odboru.

— **Mestni šolski svet ljubljanski** se je glede vprašanja c.kr. deželnega šolskega sveta o vpeljavi kvalifikacijskih tabel za učitelje izrekel, naj se take tabele vpeljejo, in naj bi vsak učitelj imel vpogled v svojo kvalifikacijsko tabelo.

— **Umetniško razstavo** je obiskalo od 15. septembra do zaključka razstave 5056 oseb.

— **Novo gasilno društvo** se snuje v Stražišču pri Kranju. Občinski zastop je dovolil v ta namen 400 kron.

— **Shod zaupnikov katoliškonarodne stranke** se je vršil dne 7. novembra. Shod je odobril kandidaturo gg. dr. Šusteršiča, Pfeiferja, Pogačnika, Povšeta, Vencajca in Žitnika.

— **Predilnico in tkalnico** namerava graditi posestnik mlina v Kranju gosp. Tomaž Pavšlar. Tovarna bo stala ob Savi blizu Otoč. Komisionalni ogled bo 5. decembra.

— **Pri občinski volitvi v Lukovici** dne 15. oktobra bili so v odbor voljeni gg.: Vevar Martint Mlakar Luka, Bevc Jožef, Rahne Janko, Rus Jožef, Petek Jurij, Capuder Franc, Kremžar Eranc, Capuder Pavel, Gostič Valentin, Berk Janez in Marolt Franc. — Pri volitvi starešinstva dne 28. oktobra pa je bil soglasno voljen dosedanji župan gosp. Luka Mlakar, svetovalcema gg. Martin Veber in Luka Bevc.

— **Volilno gibanje** je postalo jako živahno. Katoliška stranka je priredilu že več shodov, a vse le pod roko, na skrivnem, tako da nihče ni zanje vedel, razen zaupno povabljenih povse zanesljivih somišljenikov. Tako se je stranka ognila eventuvalnosti, da pridejo na shod tudi nasprotniki. Narodna stranka je priredila shod na Glincah, a ker ga je javno razglasila v listih, je prišlo nekaj več socialnih demokratov in krščanskih socijalistov, kakor je bilo domačih volilcev in ti so potem skupno postopali proti narodnjakom. To se seve tudi katoliški stranki lahko zgodi. V Kranju bodo imeli te dni zaupni shod, da postavijo kandidata za gorenjske kmetske občine proti gosp. Pogačniku.

— **Novo šolsko poslopje** bodo zidali v Toplicah-Zagorju. Poslopje bo veljalo 100.000 kron.

— **Nemška dekliška šola v Ljubljani,** ki je bila doslej šestrazrednica, se razširi v osemrazrednico.

— **Nova brzojavna postaja** se je otvorila dne 27. oktobra t. l. v Gorenji vasi v političnem okraju Kranjskem. Postaja, ki ima omejeno dnevno službo, je združena s tamošnjim poštnim uradom.

— **Premogokop v Kočevju.** Trboveljska družba hoče razširiti kopanje premoga v Kočevju, in bo vsled tega pomnožila število delavcev. Večji oddelek delavcev je že prišel v Kočevje. Društvo je najelo Italijane iz Abruc in hoče sezidati letos štiri, prihodnje leto pa deset delavskih hiš.

— **Društvo za pospeševanje obdelovanja ljubljanskega barja** se je ustanovilo v Ljubljani in je deželna vlada dotična pravila že odobrila. Namen društvu je, pospeševati obdelovanje sveta in porabo šote na ljubljanskem barju in hoče doseči svoj namen s tem, da bo: *a)* sklicevalo zborovanja (shode), *b)* izdajalo poučne strokovne liste in spise, *c)* prirejalo strokovne učne tečaje in potovalna predavanja, *d)* napravljalo poskuse radi zboljšanja obdelovanja barjanskega sveta, *e)* pospeševalo dobivanje in porabo šote, *f)* posredovalo za člane pri nakupu umetnih gnojil, kmetijskih semen, kmetijskega orodja in strojev ter drugih kmetijskih potrebščin; *g)* ustanovilo za člane Raiffeisenovo posojilnico, *h)* pobiralo letne prispevke od rednih članov po določilih občnega zbora, *i)* izposlovalo subvencije od države, dežele in druzih faktorjev, *k)* izrekalo priznanje ali podeljevalo premije za zaslužno delovanje glede obdelovanja barja, *l)* podpiralo svoje člane s svetom in delovanjem v vseh zadevah, ki so v zvezi z njihovimi barjanskimi posestvi in *m)* uporabljalo vse, kar bi v zakonitih mejah utegnilo pospeševati društvene namene. Osnovalno zborovanje bo dne 8. t. m. ob 11. dopoludne v dvorani Mestnega doma v Ljubljani.

— **Skladni volilni kraji za prihodnje državnozborske volitve.** Po veljavnem zakonu ima v kmetskih občinah vsaka selska občina, ki ima nad 500 stanovnikov, zase poseben volilni kraj. Selske občine, ki imajo le 500 ali manj stanovnikov, volijo praviloma zložene z najbližjimi kmetskimi občinami istega sodnega okraja v skladnih volilnih krajih katere sestavi deželna vlada po zaslišanju deželnega odbora. Kakor je razvidno iz razglasa deželnega predsedništva z dne 24. oktobra t. l. so za tiste selske občine, ki nimajo nad 500 prebivalcev, že določeni skladni okraji, in sicer bode 1. v ilirsko-bistriškem sodnem okraju volilni kraj Prem za občine: Prem, Čeplje, Janževo Brdo, Kilovče, Rateževo Brdo in Smerje; 2. v senožeškem sodnem okraju volilni kraj Britof

za občine Britof, Famlje in Gorenje Vreme, a volilni kraj Senožeče za občine Laže, Dolenjavas in Sinadole; 3. v vipavskem sodnem okraju bodo volilni kraji Št. Vid za občino Podrago; Vipava za občine Slap, Lože, Goče in Erzelj; Šturje za občino Ustje; 4. v kočevskem sodnem okraju bodo volilni kraji Nemška Loka za občine Nemška Loka, Knežja Lipa in Unterlag; Lienfeld za občino Schwarzenbach; Borovec za občine Borovec, Kočevska Reka in Briga; Gotenice za Koče; 5. v ribniškem sodnem okraju bosta volilna kraja Loški Potok za Goro in Sušje za Velike Poljane; 6. v kranjskem sodnem okraju bo volilni kraj Voglje za Hrastje; 7. v ljubljanskem sodnem okraju bo volilni kraj Slivnica za Račno; 8. v litijskem sodnem okraju bo volilni kraj Kandrše za Kolovrat; 9. v zatiškem sodnem okraju bodo volilni kraji Veliki Gaber za občine Stehanja vas, Zagorica, Podboršt in Prapreče, Dob za Radohovo vas, Bukovice in Črešnjice ter za Velike Peče, Zalina za Luče, Križno vas in Dedni dol, Krka za Muljavo, Št. Vid za Drago, Gorenjo vas in Hudo, Polica za Leskovec; 10. v idrijskem sodnem okraju bosta volilna kraja: Dole za Godovič in Vojsko za Čekovnik; 11. v radovljiškem sodnem okraju bo volilni kraj Lesce za Predtrg; 12. v trdskem sodnem okraju bodo volilni kraji: Blagovica za Češnjice, Dob za Rove, Prevoje za Lukovico, Spodnje Koseze in Rafolče; 13. v kamniškem sodnem okraju bodo volilni kraji: Trzin za Depalovas, Dragomelj, Loko pri Megšu in Rašico, Mekinc za Tunjice, Stranje, Bistrico in Županje Njive, Špitalič za Motnik, Podhruška za Palovče in Loko, Zgornji Tuhinj za Šmartno in Hruševsko, Homec za Jarše, Homec, Radomlje, Šmarco in Voljčji potok, Moste za Kriv, Mlako, Podgorje, Moste in Suhadolc, Lahoviče za Nasoviče, Lahoviče, Zalog, Kapljovas in Klanec; 14. v črnomaljskem sodnem okraju bodo volilni kraji Adlešiči za Griblje, Stari trg za Ravence, Dol, Čeplje in Dolenjo Podgoro; Telčji vrh za Planino, Loka za Butoraj in Kot za Vinji vrh. — Občina Žalina v zatiškem sodnem okraju je samo za volitev iz kmetskih občim volilni kraj za občine Luče, Križna vas in Dedni Dol. V splošnem volilnem razredu voli občina Luče v Žalini, občine Višnja Gora, Križna vas in Dedni Dol pa skupaj v Višnji gori.

— **Volilno gibanje na Koroškem.** V peti kuriji kandidira dunajski odvetnik dr. Pupovac in sicer na podlagi krščansko-socijalnega programa, proti dosedanjemu poslancu dr. Lemischu. Če propade, kandidoval bo v kmetskih občinah mlstatskih.

— **Deželni odbor istrski.** „Edinosti“ se poroča, da je premeščenje istrskega deželnega odbora iz Poreča v Pulj že sklenjena stvar, in je tudi gotovo, da Campitelli po razpustu deželnega zbora ne postane več glavar, nego da stopi na njegovo mesto sedanji puljski župan dr. Rizzi.

— **Nova imena ulic v Gorici.** Mestni zastop v Gorici je prekrstil nekaj ulic in sicer jim je dal nova imena po osebah, ki so kazale ves čas svojega življenja posebno sovraštvo do Avstrije. Sedaj je politična oblast posegla vmes in je sistirala nova imenovanja.

— **Deficit Trsta** znaša po proračunu mestnega magistrata za prihodnje leto 2,910.580 kron.

— **Umrli.** Umrl je umirovljeni dvorni operni pevec gosp. Ludovik Weiglein, rodom Ljubljančan. — Umrl je Draždanah princ gosp. Jurij Schönburg-Waldenburg, generalni adjutant saksonskega kralja, posestnik fidejkomisov Lož in Šneperk na Notranjskem, v starosti 73 let.

— **Izpred sodišča.** Fijakar Fr. Černe ml., ki je pred tedni na Dunajski cesti neusmiljeno pretepaval svojega konja in se tudi lotil užitninskega paznika Galeta, je bil 7. t. m. pri c. kr. deželnem sodišču obsojen na jeden mesec ječe.

— **Porod v gostilni.** Dekla Marija Cukale, ki je dosedaj služila v Št. Petru na Krasu, je prišla v Ljubljano in je prenočila v neki gostilni v Kolodvorskih ulicah, kjer je ponoči porodila otroka ženskega spola. Pripeljali so jo še ponoči v deželno bolnico.

— **V beg zapodilo.** Minolo nedeljo je v Šiški 6 kmetov iz Mednega kar 15 vojakov zapodilo v beg. Orožniki so jednega teh kmetov izročili sodniji.

— **Nesreča ali hudodelstvo.** Dne 8. avgusta napotil se je 42letni Janez Šobar iz Dolenje vasi pri Ribnici v Ameriko, v 8 dneh prišel je čez morje, ter se je nameraval peljati v Tovor, a do danes ni še prišel tja, akoravno je brzojavil sorodnikom iz Novega Jorka, da pride. Med Čikagom in St. Paulom so ga sopotniki pogrešali, klobuk, omot in kovčeg je pustil v kupeju. Sedaj pozvedujejo sorodniki, pa zaman. Mogoče, da ve kdo kaj bolj podrobno od sopotnikov, kateri so sedaj v Ameriki.

— **Navihan postopač na ljubljanskem magistratu.** Dne 21. septembra 1899 je orožniški postajevodja Ivan Kompoš na Pivki aretiral zaradi postopanja nekega Gottlieba Friesacha, kateri je postal tako silovit, da je orožnika ranil. Vsled tega je bil pri deželnem sodišču tukaj obsojen na šestmesečno ječo. Kazen je prestal 24. aprila t. l. in takrat se je izročil mestnemu magistratu. Izročenec je napovedal, da je rojen v Klaudenburgu na Holandskem in tudi tjekaj pristojen. Vse napovedi so bile neresnične, in kamorkoli se je pisalo, povsod je prišel odgovor, da se ni moglo dognati domovinstva Gottlieba Friesacha. Govoril je več jezikov in prepotoval vso Evropo. Od 24. aprila do sedaj je sedel na rotovžu v zaporu, sedaj pa je mestna policija le dognala njegovo domovinstvo in njegovo pravo ime. Pristojen je v Roudničko pri Kraljevem Gradcu, je rodom Čeh, po poklicu trgovski pomočnik in se piše Vencel Lankaš. Policija ga je bila antropometrično izmerila in ga dala fotografirati.

— **Ustrelil** se je v Gorici v vojaški bolnici infanterist Alojzij Žižko iz Smolincev pri Mariboru. Star je bil 22 let in služil pri vojakih drugo leto. Ustrelil se je v navzočnosti drugih vojakov. Kroglja je šla skozi srce in hrbet ter se je zakopala v zid. Žižko je bil v dveh sekundah mrtev.

— **Na osem let po nedolžnem obsojen.** Poročali smo, da je bil meseca avgusta v Dobrunjah ubit posestnik Jakovšek. Sum je padel na njegovega sina in vojaško sodišče ga je obsodilo na 8 let v ječo. Sedaj se je izkazalo, da je bil po nedolžnem obsojen. Pravi storilci so že pod ključem.

— **Ubegel vojak.** Domobranski novinec Fr. Rus iz Žice pri Krki je 24. oktobra pobegnil iz Ljubljane in ga doslej še niso zasledili.

— **Z vlaka padla** je v Rimskih Toplicah 70letna M. Blatnik. Odprla je samovoljna vrata železniškega voza. Kolesa so ji šla preko nog.

— **Prijet požigalec.** Dne 31. m. m. je gorelo pri Matiji Bukovcu v Blatniku, občina Črmošnjice. Ker je tisto noč hotel ulomiti pri Bukovcu tudi neki tat, sumili so, da je požigalec znani tat Fr. Brinskele, katerega so zaprli. Brinskele je svoje hudodelstvo že priznal.

— **Otrok zgorel** je v Slovenji vasi na Štajerskem posestniku Palu.

— **Konjska pijavka v ustih.** Dalmatinski Pučki list prinaša vest, da je zdravnik nekemu mladenču iz ust izvlekel konjsko pijavko, katera se mu je prilepila na grlo. Da mu zdravnik ni izvlekel pijavke, bi bil mladenič umrl, ker mu je že mesec dni pila kri. Pijavka mu je prišla v usta, ko je mladenič pil vodo iz neke mlake in požrl tudi pijavko.

— **Strašni surovež.** V Bozenu je bil te dni zaprt nek kočjaž, ker je pri ondotnem hotelirju z enim udarcem pesti postrežčeka tako po glavi udaril, da je isti eno uro nato

v bolnišnici umrl. Kočijaža se je vsak ugibal, ker je bil poznan kot surovež in razbijač. Redarstvo ga je prijelo in stavilo pod ključ.

— **Nesramneži.** Na Dunaju je redarstvo zaprlo soproga Henrika in Ernestino Kolben, katera sta imela nek salon, v katerem so se shajali dunajski lahkoživci v izvrševanje svojih gnjus. V ta salon sta soproga Kolben primamila mlade deklice, katerim so obljubili, da jih gospa Kolben pouči o telovadbi in jim tudi pove tajno sredstvo, s katerim si bodo ohranile svežo kožo na licu. Za to gnjusno brezdno je doznalo redarstvo in je nepričakovano udrlo v stanovanje soprogov Kolben ter našlo res tako stanovanje, kakor je prijava povedala. Henrika in Ernestino Kolben so precej peljali v zapor, službujoče osebe so bile zaslišane in potem odpuščene. Stanovanje je redarstvo zaprlo in zapečatilo.

— **Samomor dveh zaljubljencev.** Pred nekaterimi dnevi sta izginila na Dunaju agent Karol Reinhardt in njegova zaročenka Marija Nedelkovits. Nihče ni vedel, kam sta šla. Minoli dan pa so zagledali pasanti z Aspernskega mostu dve trupli, plavajoči v Donavskem kanalu. Trupli so bili zvezani z vrvjo. Neki čolnar ju je spravil v čoln in pripeljal na breg. Takoj so spoznali, da je to 26letni Reinhardt in 20letna Nedelkovits. Stariši Nedelkovitseve niso hoteli privoliti v možitev, ker je izgubil ženin pred kratkim službo. Zatorej sta se zaljubljenca sama končala.

— **80letnica barona Ivana Filipovića (Philippovich).** Pred par dnevi je obhajal 80letni rojstni dan feldcajgmajster Ivan Filipović. Odlikoval se je v mnogih vojnah, tako leta 1848—49. proti ogrski revoluciji v Italiji. Jubilar je bil leta 1863. cesarjev pribočnik. Leta 1865. je bil imenovan cesarskim namestnikom v Dalmaciji, leta 1869. vojaškim poveljnikom v Kostnici, leta 1874. na Moravskem in v Šleziji, leta 1877—1880. je bil poveljnik za hrvatsko pokrajino (granico) in poveljnik voja v Zagrebu. Odlikovan je z nebrojnimi avstrijskimi in tujimi redi, ter je imejitelj 70. pešpolka. Po rojstvu je Hrvat, iz malega mesteca Gospića. Tam so se priselili Filipovići iz Bosne. Brat tega Filipovića je bil za okupacije Bosne glavni zapovednik avstroogrske vojske.

— **Osveta.** Pavel Klepić, 18letni mladenič, se je pripravljal na poroko z Sofijo Kovačičevo, katero je bil poprosil za roko. Nekaj časa sta živela skupaj prijazno in mladenič je prihajal vsah dan v hišo. Vender se je Sofija nekako premislila in slednjič je naravnost izpovedala Pavlu, da ga ne mara, ker je hudoben človek. Mladenič je početkom izjavil, da mu je vse jedno, samo da mu povrne podarjenih 72 K in pa stroške za oklic poroke. Dne 22. avgusta je prišel Pavel v stanovanje Sofije in zahteval obečanih mu 100 kron, katere je tudi dobil. Denar je spravil in izjavil: „Zdaj vem, kaj hočem.“ Potepal se je nato noč in dan po polju in ulicah, vedno s pištolo za pasom, ter iskal Sofije. Ker je pa ni dobil, je navadno sprožil pred njeno hišo par strelov v zrak. Sofija se je bala celo v cerkev zahajati, ker bi jo bil Pavel gotovo ustrelil, kakor ji je večkrat obečal. Nekega večera je z nekim Pecarkom razsajal pred hišo Sofijinih roditeljev in nakrat je sprožil par strelov v zrak, V tem času je bila Sofija skrita za oknom in je vse videla. Ko so začeli streljati, je pobegnila v posteljo in se skrila. — Nekaj časa za tem je slišala razgovor pred oknom in tudi petje. Nakrat je Pavel sprožil skozi okno proti postelji in strel je udaril v steno nad Sofijino glavo. Pavel je dejal svojemu prijatelju, da je izvršil, kar je želel, ker je mislil, da je Sofijo zadel v glavo, dobro vedoč, na kateri strani sobe se nahaja Sofijina postelja. Nesrečnega ženina so drugi dan prijeli orožniki in ga odvedli v zapor. Pred sodiščem je Sofija pričala proti Pavlu, ki si je za svojo gorečo ljubezen zaslužil eno leto zapora in plačanje vseh stroškov.

— **Kako so »zdravili« srbskega kralja Aleksandra.** Srbski kralj Aleksander je imel še pred nedavnim časom rad svojo sorodnico, lepo hčerko polkovnika Konstantinovića. Milan je hotel, naj jo Aleksander poroči. Aleksander ni imel nič proti temu. Kraljica Natalija pa je na vsak način hotela, da se njen sin poroči z odličnejšo damo, ker da si je polkovnik Konstantinović srbskega kraljevega rodu, vender je njegova žena samo hči nekega tržaškega kupca. Kraljica Natalija je naročila Dragi Mašin, naj ozdravi kralja Aleksandra od teh ženitovanjskih mislij. Kakor so pokazali dogodki, je Draga Mašin kralja Aleksandra korenito ozdravila. Rodovina polkovnika Konstantinovića zapusti Srbijo.

— **Italijansko šolstvo** vedno pada. Materialna beda, ki vlada po tem srečno nesrečnem kralju, ne dovoljuje niti najpotrebnejše duševne hrane. Nedavno poslala je Apulija kralju prošnjo, da bi se tam odpravila obvezna obiskava šol. V mnogih krajih se zapirajo šole radi nedostatka učiteljev. Na tak način je tudi mesto Casteglione „popravilo“ svoje finance. In ta Italija obsiplje vso Evropo z delavci, ki prinašajo v svoja nova bivališča samo bedo in zlodejstva.

— **Novi slučaj ropa v Italiji.** Minoli mesec je neki Paradis, rodom Francoz, zdaj prebivajoč v Cagliarih v Italiji, šel je v istem mestu v urad „Banca d' Italija“ in ondi vzdignil svoto 46.000 frankov. To svoto je položil v torbo, katero je ž njim nosil mladenič Salvatore Orani. Francoz je uradnik rudarnice v Mafidano in nesel svoto agentu iste rudarnice. Ko je z mladeničem prestopil prag hiše, v kateri biva agent, so jih napadli z noži. Mladenič je bil preboden, in na mestu mrtev obležal, uradnika so pa močno poškodovali. Svoj smoter rop pa so popolnoma izvršili in z denarjem ubežali. Redarstvo ni še prišlo zločincem na sled.

— **Strela udarila med lovce.** Več lovcev iz mesta Sassari v Italiji je šlo jahaje na lov. Tam so se pridružili nekateri drugi posestniki, in vsi skupaj so šli na lov proti okraju Nurra. Nakrat se je vzdignila nevihta, in blisk je sledil blisku, in strela je udarila med jahajoče lovce ter zadela Ivana Alvana, ki se je zgrudil zajedno s konjem na tla. — Strela mu je zažgala in raznesla vso obleko, koščeki dežnika in klobuka so trčali po zraku. Tudi ostali 4 lovci so popadali omamljeni s konji vred. Oni, ki so šli peš, so pomagali ponesrečenim, ter rešili vse razun Alvana, ki ga je strela ubila.

— **Na parižki razstavi.** Ljudstvo, katero še zmiraj v velikem številu posečuje izložbo, zahaja prav rado do podobe predsednika transvaalske republike. Na podnožje Krügerjeve podobe postavijo Parižani večkrat šopek cvetlic. Te dni se je predrznila neka angležka gospa podreti med ljudstvom, in je v pričujočnosti drugih pljunila na Krügerjevo poprsje. Občinstvo se je precej razsrdilo na predrzno Angležinjo in jo vso popljuvalo, nekateri so jo prijeli, in bi ji bili slekli obleko. da ji morejo pljuvati na nago truplo, a vender je prišlo za časa redarstvo, katero je nepremišljeno žensko rešilo iz neprijetnega položaja. Vsled tega se je sporočila zdaj misel, da vsi Francozki župani skličejo sejo občinskega sveta, kateri naj glasujejo pozdravno adreso za Krügerja in naj skupno oddajo, ko vstopi v Marselju na Francozko zemljo.

— **Veliki požar.** V Novem Jorku v tvrdke Tarant & Comp v ulici Broadque je eksplodiral sod špirita, kateri je provzročil požar. Poslopje je popolnoma uničeno in tudi železniška proga, katera je izgrajena zgoraj tvornice, je bila hudo poškovana. Računi se, da je ponesrečilo od 150 do 200 oseb. Škoda se računi na 7 milijonov kron.

— **35 let po nedolžnem v ječi.** Leta 1865. je bil v kalabrijski vasi Palizzi ubit vrtnar Anton Damico. Radi umora je bil obsojen v dosmrtno ječo kmet Francesco Crea, ker se je z Damico sovražil in ni mogel povedati, kje je bil usodnega dne. Prodali so mu hišo in posestvo, da so pokrili sodnijske stroške in odvetnika, a mlada žena obsojenčeva je kmalo na to od žalosti umrla. Troje otrok se je izselilo v Ameriko in se ne ve, kje so. 2. novembra m. l. pa se je

javil sinovec obsojenega Crea, da je umoril Damico. Radi zastarenja ne more biti več kaznovan. Nesrečni Crea, 72letni starec, je prebil v ječi že 35 let po nedolžnem.

— **879 let zapora in 690 let policijskega nadzorstva** je skupno dobilo 231 obtožencev v velikem Maffia procesu v Palermi. Sodna dvorana je bila za toliko število obtožencev premajhna, zato so bile obravnave v cerkvi reformiranih. Pri obsodbi so obsojenci naredili tak kraval, da so orožniki z največjim naporom naredili mir.

— **Številno razmerje možov in žen v evropejskih državah.** Po statističnih podatkih pripada v posameznih evropejskih državah na 1000 možkih prebivalcev žensk: v Bosni 894, na Grškem 919, na Srbskem 946, v Rumuniji 974, v Italiji 955, na Nizozemskem 1036, na Švedskem 1027, v Rusiji 1028, v Prusiji 1036, v Nemčiji 1037, na Španskem 1040, na Avstrijskem 1044, na Angležkem 1048, na Danskem 1053, na Švedskem 1055, v Švici 1056, v Norvegiji 1073, na Portugalskem 1078. Tudi v Severni Ameriki je manj žen nego mož. Tam pripada namreč na 1000 mož 953 žen.

— **Hruške za 1000 frankov** je kupil v Parizu neki posestnik vozov. Seveda ne prostovoljno. Stvar je bila tako-le: Posestnika vozov je pozval gospod St. Aubèu v Rul Bolivar, naj pošlje nemudoma voz za deset oseb. Dotični posestnik je poslal takoj eleganten break s parom lepih konj na zaznamovani prostor. Še predno pa je dospel dotični voznik do rečene hiše, ga je ustavil lepo oblečen gospod, ki je voznika karal, kje se je toliko časa mudil, ter mu velel, na pelje na place du Havre, češ, ondi so prijatelji. Ko sta dospela tja, je gospod izročil kočijažu le majhen zabojček, katerega je moral naglo nesti v hotel, a ga ni našel, a tudi svojega voza in konj ne. Slepar se je že odpeljal, in Pariz je tako ogromno mesto, da je vse skupaj bržčas izgubljeno za vselej. A zavojček, ko so ga na policiji odprli, je bila v njem hruška. To hruško je mogel voznik obdržati za voz in konja, ki so vredni 1000 frankov.

— **Živali in drevesa dediči.** Po svetu se dogajajo čudne reči, med drugimi se tudi dogodki, da poseda kaka žival ali celo kako drevo često več premoženja, kakor ga marsikak kmetič zamore imeti svojega. So ljudje, ki ob smrti volijo svojemu ljubljencu, naj je vže žival ali rastlina po velike svote denarja, za katerega naj se potem oskrbuje dotično žival ali drevo. Tako na pr. zapustil je bogat Angležjabolčnemu drevesu, pod katerim je najraje sedel 5000 kron, da se drevo nadalje oskrbuje. V Athenesu v državi Georgiji nahaja se drevo, ki se mora imenovati pravi posestnik. Početkom devetnajstega stoletja bilo je drevo last nekega polkovnika Jacksona, ki ga je sam ugajil in oskrboval ter počival od dnevnega truda v njegovi senci. Polkovnik se je staral, drevo pa je bilo vedno krasnejše. Boječ se, da po polkovnikovi smrti ostane brez vodstva, dal je Jackson veliko svoto temu drevesu, katerega je dal vknjižiti kot lastnika celega onega vrta. Neki drugi ljubitelj psov pa je zapustil dvema psema, ker sta bila potomca velike doge, ki sta mu nekdaj življenje rešila, iz hvaležnosti 700 kron. Londonska bogata samica zapustila je svoji papigi, katera ji je delala zabavo 28 let, skoro 6000 kron in še 400 kron za napravo nove kletke. Tudi mačke imajo svojo zastopnico v dedščinah in sicer v Ameriki, katera razpolaga z 4000 kronami.

— **Zapuščina milijonarja.** Markir de Bute v Londonu je zapustil testament, v katerem so sledeče zapuščine: 25.000 frankov za vsakdanje molitve v katedrali Ohanu; 500.000 fr. za zgradbo cerkve v Ohanu in v Whithoru; 125.000 frankov za katoliško zavetišče sv. Andreja; škofu Agryllskemu je zapustil legat z 5000 frankov prihoda na leto; škofu Gallowayskemu prihodkov za 2500 frankov na leto; 50.000 fr. za osnovanje ali urejenje bolnišnice v Kardifu, z obvezo, da katoliške nune strežejo bolnikom; 25.000 frankov je zapustil škofu sv. Andreja; škofu Edinburškemu je določil popravek njegove privatne kapele v Falklandu; 500.000 je zapustil svoji soprogi in drugih 100.000 frankov letnih prihodkov ter vso zlatnino in biserje; vsakemu sinov je zapustil 2,500 000 frankov; 500.000 frankov je zapustil za zavetišče zapuščenih otrok v Rothesayu in Ohanu, 1 milijon frankov za osnutje kolegija sv. Andreja v Blairu; letni prihod 2500 fr monsignoru Capel in 500.000 frankov svojim uradnikom in služabnikom Poleg teh glavnih volil je še par sto manjših zapuščin, katerih naštevanje bi bilo predolgo.

— **Čudoviti otok.** Kapitan Thullen zapovednik ladije „Ville de Barcellone“ je bil odkril blizu obali v sredozemskem morju mali otok. O tem je obvestil pomorsko oblast v Toulonu. Od tod je šla na označeni kraj komisija, ki pa ni našla nikakega otoka. Torpedovke, koje so bile poslane, da poiščejo otok, so poskusile meriti morsko globočino na vseh krajih, da bi iznajdle otok, ali brez uspeha. Najbrže je kapitan Thullen videl po reki Rodan na morsko plitvost nanešeni pesek in drugo blato, kar je morje pozneje zopet razneslo in skrilo.

— **Od česa ljudje umirajo.** Angležki tednik priobčuje zanimivih podatkov iz strokovnih krogov, za kakimi boleznimi umre največ ljudi. Tako na pr. jih umrje od vsakega milijona samo 900 radi starosti. Od vsakovrstnih vročinskih bolezni umrje jih 30.000. od kašlja 28.000, od revmatizma 7000, od škrlatice 5000, največ pa jih umre od plučnih in sapnih bolezni.

— **Jezik opic.** Američanski naravoslovec R. L. Garner se je dolgo let pečal z jezikom opic. Izdal je o tem tudi učeno knjigo „The Spech of Monkeys“, ki je izšla tudi v nemškem jeziku pod naslovom: „Die Sprache der Affen.“ Prevod je oskrbel dr. William Marshall. Z jezikom opic so se bavili različni učenjaki že od časov lorda Nonbodda (1775). Garner pa je prvi, ki je z eksperimenti dognal več opičnih besed. Dognal je, da se tako zvane kapucinske opice v Cincinatiju razumejo docela, ter da rabijo vedno iste besede, kadar izražajo strah, bojazen, lakoto ali žejo. Opice se med seboj svare in opozarjajo na nevarnost. Garner je posnemal opice in izgovoril glas, ki izraža strah Takoj se je opica prestrašila in pobegnila. Garner navaja različne besede, katere rabijo opice pri raznih prilikah. Opice se celo pogovarjajo, se sprašujejo in si odgovarjajo. Opice različnih vrst imajo sicer razne dialekte, vender pa se razumejo med seboj. Garner je rabil pri svojih proučevanjih opičnega jezika tudi fonograf. Opice so fonograf, ako je ponovil njih besede docela razumele. Garner dokazuje, da imajo opice tudi smisel za barve, za številke, mero in za glasbo.

— **160 vojakov se je zastrupilo** te dni v garniziji na španjskem otoku Majorka. Vzrok zastrupljenja je bilo najbrže zavžito slabo meso. Ker so dali vojakom takoj potrebna zdravila, je večji del istih že okreval. Uvedla se je preiskava.

— **Polk Citty.** V Londonu se delajo velike priprave, za sprejem iz Afrike se vračajoči polk Citty. Ta polk je sestavljen iz sinov londonskih meščanov in prebivalcev v obče. Ko je ta polk zapuščal London in se podajal na bojišče v Afriko, so hladnokrvni Angleži bili nakrat znoreli in so v norenju in rajanju daleč pretekli vročekrvne Španjce in Sicilijance. Skoro vsakega teh vojakov so pijanega nesli v parnik, ker sam gotovo ne bi bil prišel na brod in tudi ne v Afriko? Angleži štejejo v posebno zaslugo temu polku uspehe, katere so imeli Angleži v Afriki, ker so ta polk sestavili takrat, ko so v London bile prispele vesti o porazih angleške vojske ob reki Tugeli, pri Maggersfontainu in drugod, ter so ga z vso hitrostjo odpravili na bojišče. Vojaki se izkrcajo v luki Southampton in od tod se po železnici odpeljejo v London, kjer jih pričakuje pravo slavje. Po ulicah, po katerih bodo korakali, visele bodo zastava in stali slavoloki. Precej od postaje se podajo pred gradsko hišo. Ondi jih čaka lordmajor

(župan) in jih pozdravi v imenu prebivalstva mesta London. Pred cerkvijo sv. Pavla se priredi na stopnicah altar in brala se bode na odprtem sv. maša zahvalnica. Potem bode slavnostni sprevod po razuih ulicah ogromnega mesta. Zvečer se priredijo banketi v čast častnikov in moštva Pričakujejo jih torej, kakor zmagovalce, in jim priredijo triumfalni uhod, oni pa niti ne vedo za kaj, saj jih je bilo na bojiščih zmiraj po 50 na enega Bura, kateri je možato in hrabro branil domačo grudo proti njihovemu ropu.

60.000 kron znaša glavni dobitek „Invalidendank-loterije, kateri se po odbitku 20 % v gotovini izplača. Mi opozorimo naše častite bralce, da je srečkanje 10. novembra t. l.

Loterijske srečke

V Lincu dne 3. novembra t. l.: 89, 79, 68, 13, 66.
V Trstu dne 3. novembra t. l.: 79, 49, 45, 34, 15.
V Pragi dne 7. novembra t. l.: 78, 27, 31, 33, 41.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 9. novembra 1900. Pšenica K 7.80 h, rž K 6.80 h, ječmen K 6.— h, oves K 6.30 h, ajda K 7.— h, proso K 7.— h, turščica K 6.— h, leča K 8 — h, fižol K 9.50 h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

36

100—300 gold. na mesec

zamorejo osebe vsakega stanu na vsakem kraju gotovo in pošteno brez kapitala in zgube zaslužiti z prodajo postavno dovoljenih državnih papirjev in srečk.

Ponudbe sprejme **Ludwig Oesterreicher,** Deutsche Gasse 8 Budapest. (10—10)

Nikaka skrivnost ni več

napraviti si vsakdo doma sam brez vsake priprave in težave najfineje likerje po francoskem zistemu s pomočjo ekstraktov, ki stanejo za napraviti po **5 litrov** likerjev: **Tropinovec, Absinc, Vermut, Ruski pelinovec, Češki liker, Kimel** po **80 kr.; Slivovec, Rum, Češnjevec, Alaš, Alpski liker** po **85 kr.** in **Konjak, Benediktinec, Chartreuse, Pilzenski liker** po **95 kr.** Razpošiljam proti predplačilu v znamkah ali poštno nakaznico; po poštnem povzetju **10 kr. več.** Vsaki pošiljatvi pridenem navodilo, kako se napravi liker. Preprodajalcem, če naročijo več blaga mnogo ceneje. (18—25)

Anton Rukavina
Trst. Via Belvedere št. 23.

Velika zlata in srebrna loterija za vojaške invalide.

Jutri srečkanje.

Glavni dobitek

60.000 kron

v gotovini z 20% odbitka.

Invalidne srečke po 1 krono

priporoča J. C. Mayer, menjalnica v Ljubljani.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.